

tem proli, tum quia iudex in dubio debet esse propensus in bonum et commoda prolis, prout ibidem animadvertit Benedictus XIV (§ 4); tum quia adest dubium juris, quo stante pronuntiari licet in praxi non esse irregularitatem.

2° Legitimitas auctoritate suprema facta reponit prolem in statu filii legitimi, eosdemque effectus operatur ac matrimonium subsequens parentum. Romano Pontifici duntaxat competit jus prolem legitimandi quoad ordinem spirituales; cum vero hæc legitimitas ab illo facta non habeat in nostris regionibus effectus civiles, raro admodum ad Sanctam Sedem et Galliam recurritur ad eam obtinendam, eo magis quod dispensatio eundem effectum operetur quoad ordinem et beneficiorum susceptionem.

Est quidem, a parte rei, discrimen inter legitimationem et dispensationem, quod legitimitas sit illimitata et sensu latiori sumatur, exceptis solummodo quæ fuerunt specialiter jure excepta, dum dispensatio sumitur sensu strictiori juxta tenorem rescripti. Si quis dispensetur tantum ad suscipiendum ordines minores, remanet irregularis quoad ordines majores; si dispensatus sit pro majoribus ordinibus, nihil addito de officiis et beneficiis, indigebit nova dispensatione si deinceps promoveatur ad aliquod beneficium. Verum, si quis ab initio caute providit ut obtineret dispensationem ad omnes ordines simul et ad beneficia, nihil amplius ipsi opus erit.

Notare est legitimationem, et a fortiori simplicem dispensationem, non sufficere 1° ut quis recipiat certas dignitates et nonnulla beneficia, quæ ex præscripto juris vel ex conditionibus foundationis, concedi debent solis legitimis; legitimati enim non sunt stricte legitimi, sed ex fictione juris; 2° ut filius illegitimus clerici consequatur beneficium in Ecclesia in qua parens ipse obtinuerit beneficium, licet dissimile, nec ut in eadem Ecclesia ministrare possit. Concilium Tridentinum statuit, sess. xxv, cap. xv, *de Reform.*: « Ut paternæ incontinentiæ « memoria a locis Deo consecratis, quos maxime puritas sancti-

« tasque decet, longissime arceatur, non liceat filiis clericorum, « qui non ex legitimo nati sunt matrimonio, in Ecclesiis ubi « eorum patres beneficium aliquod ecclesiasticum habent, aut « habuerunt, quodcumque etiam dissimile beneficium obtinere, « nec in dictis Ecclesiis quoquomodo ministrare... » Hæc disciplina videtur, ex sensu obvio verborum, attingere ipsos filios naturales quos clericus habuit antequam ordinibus initiatus sit. Textum concilii: *nec in iisdem Ecclesiis, quoquomodo ministrare*, S. Congregatio interpretata est de quocumque munere ecclesiastico, absque officio et beneficio; nam ad dubia proposita respondit filium illegitimum parochi jam defuncti non posse audire confessiones in Ecclesia in qua pater fuit parochus. (Bened. XIV, *de Synod.*, lib. XIII, cap. xxiv, n° 14.)

811. — IV° *Qui irregulares sint ex defectu ætatis*?

Prima tonsura initiari possunt qui præditi sunt usu rationis, modo legere et scribere sciant, et fidei rudimenta edocti fuerint. Non est ætas canonibus præfinita pro minoribus ordinibus: conferri solent, ait Benedictus XIV, a septimo ad decimum quartum annum, concurrentibus tamen in ordinando qualitatibus requisitis a concilio Tridentino. (Breve *Eo quamvis tempore*, an. 1745, § 19.) Gravis momenti erat olim quæstio qua ætate initiari possent pueri prima tonsura et ordinibus minoribus, quia clerici juniores poterant obtinere beneficia simplicia: nunc vero, cum nulla supersint in nostris partibus hujusmodi beneficia, consuetum est ut expectetur donec maturiorem ætatem assecuti sint, et judicari possit an spes fundata affulgeat eos Ecclesiis utiles futuros esse. Quoad vero majores ordines, requiritur ætas vigesimi secundi anni ad suscipiendum subdiaconatum, vigesimi tertii ad diaconatum, vigesimi quinti ad presbyteratum, et trigesimi ad episcopatum. Notandum tamen quod pro sacris ordinibus satis sit unius, vel alterius respective anni, inchoatio,

¹ Tit. xiv, lib. I Decret. de ÆTATE ET QUALITATE PRÆFICIENDORUM.

dum pro episcopatu complementum trigesimi anni requiritur. (Cap. *Cum in cunctis*, 7, DE ELECTIONE.)

Annus computatur a die et hora natiuitatis; unde sequitur illum qui natus est, v. g., hora septima vespertina, non posse subdiaconatum suscipere eodem die recurrente quo 22um annum complet, dum e contrario potuisset eodem die ordinari, si natus fuisset hora septima matutina. Dici non debet diem incœptam pro completa haberi, siquidem, in priori quam fingimus hypothese, nec ipsa dies incœpit. Non incipit dies anni 22ⁱ antequam finitus fuerit annus 21us; ergo posita lege neminem promovendum fore nisi qui inchoaverit 22um annum, nequiquam ordinari debet mane, qui vespere solum exegit 21um annum¹.

Si quis ordinem susceperit mala fide ante ætatem præscriptam, est suspensus ab exercitio hujus ordinis ex Constitutione Pii II *Cum ex sacrorum*, an. 1461; quamobrem si ordinem susceptum exercuerit, incidit in novam irregularitatem: ætate adepta, necesse erit ut absolvatur a censura et dispensetur super irregularitate. Qui vero bona fide egit, ignorans defectum ætatis, nulla censura innodatur; tenetur solummodo, statim ac noverit defectum, abstinere ab omni functione sacra hujus ordinis, donec adeptus sit ætatem jure præfinitam.

812. — V^o *Qui irregulares sint ex defectu libertatis?*

Defectu libertatis irregulares sunt generatim qui, sua conditione, officiis alienis ita occupantur, ut non possint se ministerio clericali devovere: præsertim *servi* proprie dicti, *conjugati*, et *ratiociniis reddendis obligati*.

I. A primæva ætate vetitum fuit ne *servi* promoverentur ad ordines, nisi consultis ac consentientibus dominis, quia « debet esse ab aliis immunis, dixit S. Leo Papa, qui divinæ militiæ « est aggregandus, ut a castris dominicis, quibus nomen ejus

¹ Cf. Fagnan in cap. *Ad nostram*, DE REGULARIBUS, lib. III Decret. — Collet, *Traité des Dispenses*, liv. VI, n° 144.

² *Distinct.* liv decr. Gratiani. — Tit. XVIII, DE SERVIS NON ORDINANDIS, lib. I, Decretalium.

« adscribitur, nullis necessitatis vinculis abstrahatur. » Cap. *Nullus*, cap. 1, dist. LIV. Ut vero provideret simul dignitati status clericalis et juribus legitimis dominorum, statuit Ecclesia 1° nunquam promovendos servos ad ordines, nisi prius certo constiterit de consensu domini; 2° omnes qui, hac cautione prætermissa, furtive fuerint ordinati, e suo statu dejecti fore ac in servitutem iterum redigendos, cum eo tamen discrimine quod diaconi possent aliquem in sui locum substituere et quod presbyteri non redderentur suis dominis, sed mulctarentur amissione sui peculii in compensationem damni illati domino; 3° rationem habendam esse conditionum quas dominus indixerit, consentiendo ordinationi servi. Quando plenam libertatem directa manumissione dabat dominus, integrum erat servo ad quam voluisset Ecclesiam se transferre; si vero dominus ea conditione consensum dedisset ordinationi, ut servus spiritualia obsequia ibi præstaret, servus ea lege adstrictus manebat famulatum impendendi in obsequiis divinatorum, ut dicitur in cap. *Eo libentius*, 6, DE SERVIS NON ORDINANDIS. Hæc ad memoriam veteris disciplinæ, et ad mentem Ecclesiæ explicandam, dicta sint.

• II. *Conjugati*, remanentes in conjugio, irregulares sunt etiam pro prima tonsura, juxta præsentem disciplinam.

Bonifacius VIII prohibuit ne conferatur tonsura conjugato, « nisi volenti intrare in religionem, aut ad sacros ordines pro-
« moveri: » porro jure stabili constitutum est nullum conjugatorum promovendum esse ad sacros ordines « nisi ab uxore « continentiam profitente fuerit absolutus. » (Cap. *Nullus*, 4, DE TEMP. ORDINATIONUM, in VI°; *Conjugatus*, 5, DE CONVERSIONE CONJUGATORUM, lib. III Decret.) Ergo irregularitas ex conjugio orta obstat ne quis ordines minores, ipsamque primam tonsuram clericalem, legitime recipiat.

Minime sufficit conjugatis mutua ex condicto separatio ut vir habeat libertatem suscipiendi ordines; necesse est præterea ut uxor monasterium ingrediatur, aut si maturiori ætate sit, nulli

obnoxia suspicioni, votum perpetuum continentiae emittat coram Episcopo. Quin etiam canones supponunt virum ab uxore separatum, initiari sacris ordinibus in congregatione regulari, nisi sit ipse ætate grandævus, et ab omni suspitione incontinentiæ remotus. Si abnuat, velitque ad sacros ordines ascendere in sæculo, maxime dubium est an Episcopus hoc ipsi concedere valeat. Refert Benedictus XIV casum propositum fuisse, an. 1728, S. Congregationi, quæ post iteratum examen nullam resolutionem dedit, propterea quod existimatum non fuerit virum, qui, a florente ætate quam agit, ad voluptatem allicitur, per susceptos in sæculo sacros ordines dici posse ab incontinentiæ periculo procul abesse; neque adeo opportunis cautionibus præsiidiisque munitum censi, qualis esset si se in monasterium abderet, ibique religionem profiteretur. Est proinde regulis canonicis omnino consonum ut adeat Sanctam Sedem, dispensationem expostulaturus, qui, uxore sanctimonialium vitam amplectente, vult, adhuc licet junior, ad sacros ordines conscendere, remanendo in sæculo¹.

III. Irregulares etiam reputantur, ex defectu libertatis, qui officiis sæcularibus ordinis sive militaris, sive judicialis, sive civilis, obligati manent juramento et stipendio, et alii qui ratiociniis reddendis implicantur.

Concilium Carthaginiense decretum tulit quo removentur ab ordinibus procuratores, actores, exsecutores, seu curatores pupillorum, antequam liberati sint a negotiis. Hoc decretum, quod in librum Decretalium jussu Gregorii IX translatum est, constituit jus commune. (Cap. *Magnus*, DE OBLIGATIS AD RATIOCINIA.)

Dubitatur 1° utrum lex statuatur solum de procuratoribus denariorum publicorum, an etiam de iis qui res privatas aliorum gerunt, quales sunt, v. g. tutores pupillorum; 2° utrum necesse sit ut procuratores debita exsolverint, an sufficiat ratiocinia

¹ De Synodo, lib. XIII, cap. xii, n° 14.

reddidisse, hæcque acceptata fuisse ab iis quorum interest.

Caput juris *Magnus* omnes ratiociniis obligatos, et in specie curatores pupillorum, excludit; quapropter non videtur distinguendum, et reipsa canonistæ hos omnes æque comprehendunt in lege generali. (S. Alp. de Liguori, lib. III, n° 838. Schmalzgrueber, n° 2, Reiffenstuel, n° 3, titul. XIX, lib. I. Decret.) Excipiuntur tamen procuratores locorum piorum, pupilli indigentis et parentis. Episcopi judicio dimitti debet definire quoad casus speciales, an ea sit administratio rerum alienarum quam Ecclesia interdici voluit clericis; an gestio negotiorum pupilli censeatur gravis momenti ut defectum libertatis inducat.

Jura non requirunt debitorum solutionem peractam antequam procurator ordinibus initiatur, sed solummodo ut ratiocinia reddiderit.

Prudentia suadet tamen ut non ordinetur procurator rei alienæ nisi sit omnino liber, quoties timetur ne forte sit æri alieno reddendo impar, et exinde infametur status clericalis.

Nota. Obligatio ad ratiocinia, superveniens ordinibus susceptis, non inducit irregularitatem; quia leges canonicæ, tametsi clerico interdixerint ne se immisceat sæcularibus negotiis, illum tamen non eo ipso a sacris ministeriis removendum pronuntiant, si gestionem rerum præter fas assumpserit.

*815. — VI° *Qui irregulares sint ex defectu famæ?*

Regula juris 87^a in VI° fert: *Infamibus portæ non pateant dignitatum.*

I. Triplex distinguitur infamia: *juridica, legalis et popularis.*

1° Infamia *juridica* inducitur actu judiciali quo aliquis notatur reus criminis infamantis, aut plectitur pœna quam leges declarant infamantem. Actum judicialem non intelligimus tantummodo sententiam a iudice prolatam, sed quemvis alium actum, qui dat præsumptionem gravem criminis, v. g. citationem juridicam donec suspitione purgetur, confessionem rei coram tribunali.

Crimina infamantia, ex juris communis definitione, sunt: sodomia, sacrilegium, maleficium, incestus, perjurium factum in iudicio, homicidium, lenocinium, adulterium, hæresis, duellum, crimen læsæ majestatis, Cardinalium injuriosa ac violenta percussio, exercitium usurarum, raptus mulierum. (Cap. *Constituimus*, 9, caus. III, quæst. v, Cap. *Infames* 17, quæst. i. Conc. Trid. sess. xxiv, cap. vi; sess. xxv, cap. xix, *de Reform.*)

Pœnæ infamantes sunt: excommunicatio, depositio, et degradatio. Jure civili ita statuitur quoad pœnas in Codice pœnali, art. 6 et 7: « Les peines afflictives et infamantes sont: la mort, « les travaux forcés à perpétuité, la déportation, les travaux « forcés à temps, la détention, la réclusion. Les peines infamantes sont: le bannissement, la dégradation civile. »

Harum dispositionum legis civilis ratio habenda est, quandoquidem Ecclesia sapienter statuit reputandos fore infames in suo foro, qui infamia notantur in societate civili. Idem probabiliter dicendum de iis qui privati sunt juribus civilibus, ad sensum art. 42 codicis pœnalis; nam ipsi quoque aliqua infamia civili notantur; nec decet ad statum et officia ordinis clericalis admitti, quos auctoritas civilis reputat indignos sæcularibus officiis. Quoties igitur intercessit actus judicialis qualem definimus, adest infamia juridica etiamsi notitia facti non fuerit sparsa adhuc per communitatem.

Actus judicialis efficit publicitatem delicti, quatenus iudex, a quo actus ille procedit, agit ministerium publicum, et aufert a reo dominium famæ quam antea possidebat, dato unicuique jure divulgandi delictum. Famam proinde iudex tollit eo ipso instanti, quamvis infamia deinceps augeatur quando delictum ad cognitionem communitatis pervenerit.

2º Infamia *legalis* alicui inuritur vi legis ante sententiam, aliumve actum judicialem, quando admisit crimen quod infamans declaratur a jure, modo tamen crimen cognitum sit in communitate.

Duo proinde concurrunt ad infamiam legalem. 1º Necessè

est ut lex statuerit delictum reputandum fore infamans; nam, seclusa institutione juris, opinio vulgaris de gravitate delicti famam nocentis obscurabit, atque idcirco obstabit, quantum postulaverit natura rei, quominus superior illi demandet officium; id vero efficiet ex sola ratione naturali, juxta regulas prudentiæ, non per modum pœnæ et impedimenti legalis. 2º Necessè est insuper ut crimen sit cognitum in communitate.

Canonistæ vulgo tenent reum, quamdiu delictum est occultum, non esse inhabilem ad assequendum beneficium, ad ferendum testimonium, etc.; inhabilem vero fieri vi legum ex quo delictum devenit publicum. Suam sententiam potissimum probant ex sensu communi, et ex præsumpta voluntate legislatoris. Enimvero, infamia in suamet definitione includit ideam notitiæ publicæ, cum nullus infametur in societate nisi amissione famæ, seu bonæ existimationis apud concives. Ratio eo magis urget quod irregularitas, de qua agimus, removet a statu clericali, non tam ob gravitatem delicti in se considerati, quam ob defectum famæ quem experitur reus; porro nullum detrimentum famæ patitur quamdiu crimen manet occultum. Huic præterea sententiæ favent plures decisiones juris, maxime declarationes datæ ab Alexandro III et a Gregorio IX, non esse impediendos a susceptis, nec a suscipiendis ordinibus, clericos qui gravia delicta commiserant, quæ juxta canonicas sanctiones inducunt infamiam juris, si hæc crimina non fuerint ordine *judiciario comprobata, vel alia notoria*. (Cap. *Ex tenore*, 4, et *Quæsitum*, 17, DE TEMPORIBUS ORDINATIONUM¹.)

Qualis vero publicitas sufficiat ad infamiam legalem, non ita facile definitur, quia non suppetunt regulæ certæ in hac materia.

Plures arbitrantur sufficere delictum famosum, de quo nempe est publica opinio in communitate, orta ex indiciis probabilibus. « Ad infamiam juris, ait Suarez, sufficit delictum

¹ Cf. Suarez, disput. XLVIII, sect. I. — Garcias, *de Beneficiis*, part. VII, cap. VII. — Collet, part. II, cap. VI.

« famosum; nam bona fama non semper fundatur in evidentiâ rei, sed in bona opinione; pari autem modo, mala ad infamiam sufficit... Confirmatur ex eo quod jura sæpe supponunt vel admittunt purgationem infamiæ: ergo supponunt esse infamiam non evidentem, sed in rumore fundatam. » (Disput. XLVIII, sect. I, n° 21.) Ita communius, ut nobis videtur, canonistæ qui tenent infamiam legalem, quæ scilicet suam habet radicem in jure, non contrahi actu quamdiu delictum manet occultum, publicato autem et evulgato delicto statim completam esse, ut effectus suos absque sententia declaratoria criminis inducat; nam reipsa evulgatur delictum, non solum quando est notorium vel manifestum, sed etiam quando est famosum, ut iidem doctores supponunt (Fagnan, in cap. *Vestra de COHABITATIONE CLERICORUM*, n° 110, lib. III Decret. Schmalzgrueber, Reiffenstuel, Wiestner, etc. in titulum DE PŒNIS).

Alii e contra supponunt, vel etiam expresse docent, requiri notorietatem facti nec proinde sufficere famam publicam. Sic S. Liguori, cum asseruerit requiri ad incurrendam irregularitatem infamiæ ut crimen, cui annexa est, notorium sit notorietate juris, *vel facti per publicam famam*, statim addit: « requiritur tamen, prout dicunt Viva, etc... ut factum non solum sit publicum sed etiam notorium, seu ita evidens majori parti viciniæ, seu collegii ut nulla possit tergiversatione celeri. » (Lib. VII, n° 363.) Ita non pauci canonistæ, præsertim e Gallia, quorum etiam nonnulli eo usque devenerunt ut putarent semper requiri notorietatem juris, et pro axiomate habuerint non admitti in Galliis notorietatem facti, quod tamen cæteri non existimabant in sensu absoluto sumendum, ubi de infamia juris agitur. (Collet, *Traité des Dispenses*, liv. III, n° 150, règle IIIe. — Collator Andegav., IVe conf. *sur les Irregularités*, IIe question. — Gohard, *Traité des Bénéfices*, tom. II, pag. 260.)

Solutio dubii deducenda est ex circumstantiis, a numero scilicet et qualitate personarum quæ factum norunt, et a modo

quo factum istud divulgatum est in communitate. Canones voluerunt remove a sacris ministeriis qui infames sunt in communitate ob præsumptum crimen; porro etiamsi delictum non sit prorsus notorium evidentiâ facti, potest ita divulgari per communitatem, ut reus vere sit infamis; ergo delictum etiam famosum potest aliquando sufficere ad infamiam. Horum judex est, saltem in prima instantia, Episcopus.

3° Infamia *popularis*, quæ etiam dicitur infamia facti, oritur, non ex legis institutione, nec a judicis sententia, sed solummodo ex hominum existimatione, propter peccata quæ aliquis commisit, vel propter vilem artem quam exercuit in societate. Quodvis crimen publicum constituit reum indignum sacris ministeriis, quamdiu in statu peccati perseverat, et hæc indignitas est species aliqua irregularitatis, siquidem S. Paulus præcepit ut promovendi *habeant testimonium bonum ab his qui foris sunt*.

Ubi tamen lex nihil statuit, infamia popularis nobis videtur impedimentum naturale, potius quam vera et proprie dicta irregularitas canonica, effectus legales producens. — Idem dicendum putamus de irregularitate orta ab exercitio vilis artis. Canonistæ passim invocant cap. *Maritum*, ex decreto Gratiani, in quo dicitur excludi a sacris ordinibus eum « qui in scena lusisse dignoscitur. » Asserunt propterea infames esse qui mimos et histriones egerunt in theatro publico. Sed supra notavimus incertam esse auctoritatem hujus textus juris. Episcopi est judicare quid attentis circumstantiis expediat.

* 814. — II. Infamia juridica inducit irregularitatem perpetuam, quæ scilicet non tollitur emendatione rei, et eum sequitur quocumque se transtulerit. Istius modi infamia tolli aliter non potest quam sententiæ judicialis revocatione, reum in integrum restituente ob agnitam illius innocentiam. Difficillime obtinetur illa restitutio.

Princeps aliquando condonat pœnas; sed nihil prodest hæc condonatio ad effectum quem intendimus, *indulgentia* enim

quos liberat notat, nec infamiam criminis tollit, sed pœnæ gratiam facit, uti dicitur in jure Romano. Cæterum, S. Pontifex potest, infamia juridica manente, dispensare irregularem ut valeat ad ordines conscendere.

Infamia legalis est etiam perpetua juxta plures canonistas, qui exinde concludunt irregularitatem ex illa ortam non auferri emendatione rei. Hæc irregularitas, inquiunt, 1° est pœna legibus statuta, quæ ipso facto, quando crimen publicum fuit, incurritur absque ulla præfinitione temporis; 2° est vera irregularitas; ergo præsumi debet perpetua duratura; ea est enim conditio ordinaria irregularitatum ut perpetuæ sint. Ita Suarez, disput. XLVIII, sect. II, n^{is} 7, 8; — Schmalzgrueber, in tit. DE PŒNIS, n° 175; — Wiestner, n° 62, eodem titulo; — Ferraris, v^o *Infamia*, n° 21; et cæteri communiter canonistæ qui dicunt infamiam juris perpetuo durare, nec aliter tolli quam per dispensationem a S. Pontifice.

Hæc sententia est *communis et certa* juxta Suarez. Fatendum tamen nonnullos canonistas et præsertim theologos obscure ea de re loqui, non constituto certo discrimine inter infamiam legalem et infamiam facti. Fatendum præterea sententiam judicis declaratoriam plerumque requiri, ut in foro externo obtineantur effectus quos jura infamiæ adscribunt, præsertim privatio beneficii; nam raro admodum evenit ut de delicto sufficienter constet nisi intercesserit sententia. Insuper gravia dubia sæpius oriuntur de sanctionibus canonicis, an tale vel aliud crimen illud sit cui ipso jure annexa sit infamia; an vetus disciplina fuerit usu contrario temperata, sicut reipsa temperatam esse novimus circa nonnulla delicta, quæ in veteri jure infamantia declarantur.

Quod demum ad infamiam *popularem* attinet, « quamvis aliquem repellat a dignitatibus habendis, non tamen repellit a dignitatibus quæsitis, » ait Garcias, cui cæteri communissime assentiuntur. (*De Beneficiis*, part VII, cap. VIII, n° 35. — Barbosa, *de Potestate Episcopi*, part. II, allegat. XLIII,

n° 19.) Non potest quidem superior tuta conscientia officium conferre indigno, nec etiam clerico innocenti qui falsa vulgi opinione diffamatus est, quia id vergeret in detrimentum status clericalis et religionis; cum vero hæc infamiæ species non inducat veram irregularitatem, valida esset collatio.

* 815. — VII° *Qui irregulares sint ob bigamiam, seu ex defectu sacramenti* ^{1?}

I. Bigami irregulares sunt ex *defectu sacramenti*. Bigamia autem duplex distinguitur: alia *realis*, quando qui cum duabus uxoribus matrimonium contraxit et consummavit; altera *interpretativa*, quando quis eam duxit ac cognovit quæ fuit ab alio cognita.

Matrimonium habetur apud christianos symbolum unionis Christi cum Ecclesia, quod etiam sacramentum vocatur; quamobrem, cum Christus virginem et unicam sponsam Ecclesiam assumpserit, non representat mysterium Christi qui duas successive uxores habuit, aut mulierem non virginem duxit, et idcirco dicitur esse in eo *defectum sacramenti*.

Bigamiam impedimentum fuisse ad susceptionem ordinum, ab ipsis initiis Ecclesiæ, compertum habemus ex Epistolis sancti Pauli. Cum pauci reperirentur, tunc temporis, qui virginitatem servaverant in sæculo, Apostoli ipsos etiam conjugatos assumere ad sacros ordines non cunctabantur, dummodo spontaneo consensu ab uxore discederent: sed peropportunum existimaverunt eos solummodo eligere qui fuissent unius uxoris viri, quam disciplinam in posterum sancte servandam suis successoribus tradiderunt, propterea quod viri qui plures uxores successive habuerunt, veniunt in suspicionem, sin incontinentiæ, saltem imperfectæ virtutis. Minus idonei censentur suadendo fidelibus praxim consiliorum evangelicorum, qui de iisdem parum semetipsos sollicitos exhibuerunt, ut pluries nubarent, aut non virginem in sponsam ducerent.

¹ *Distinct.* XXIV et XXV, apud Gratianum. — Titulus XXI, DE BIGAMIS NON ORDINANDIS, lib. I Decret.

II. Est igitur lex canonica ut irregulares censeantur ex defectu sacramenti : 1° qui plures uxores habuerunt, sive ante, sive post baptismum; 2° qui duxerunt viduam, aut non virginem ab altero cognitam; 3° qui suam propriam uxorem cognoverunt postquam adulterium commiserit; 4° qui duplex matrimonium contraxerunt, aliud validum, alterum invalidum. (Cap. *Deinde*, 3, dist. xxvi; *Si cujus*, 11, et *Si laici*, 12, distinct. xxxiv; de *Bigamis*, 3, et *Nuper*, 4, DE BIGAMIS NON ORDINANDIS.)

Notandum venit ad legitimam interpretationem canonum : 1° bigamiam, seu realem, seu interpretativam, locum non habere extra matrimonium; quapropter qui cum duabus vel pluribus peccavit extra matrimonium, non est irregularis; 2° nihil referre ad bigamiam interpretativam utrum ille qui viduam aut corruptam duxit, cognoverit seu ignoraverit mulierem fuisse ab alio cognitam, quia irregularitas illa non est ex delicto sed ex defectu. Unum quidem ex motivis legis in eo casu non reperitur, sed alterum remanet, nempe ipse *defectus sacramenti*; 3° requiri in utraque bigamia, reali et interpretativa, consummationem matrimonii ut quis sit irregularis. Si non cognoverit alterutram ex duabus uxoribus quas duxit non est bigamia realis; item nec erit bigamia interpretativa si duxerit viduam a priori marito intactam. « Profecto, ait Innocentius III, ubi deficit inter conjuges commixtio corporum, non deest hujusmodi signaculum sacramenti. Unde, is qui mulierem ab alio viro ductam sed minime cognitam, duxit uxorem, quia nec illa, nec ipse carnem suam divisit in plures, propter hoc im- pediri non debet quin possit ad sacerdotium promoveri. » (Cap. *Debitum pastoralis*, 5, DE BIGAMIS.)

III. Nonnulli asserunt irregularitatem præterea induci a tertia specie bigamiæ quam *similitudinariam* vocant, quando nempe aliquis, post emissum votum solemne vel susceptum ordinem sacrum, matrimonium contrahere attentat et consummat.

Adducunt in suæ assertionis probationem canonem concilii Ancyrani a quo statuitur : « Quotquot post virginitatem pollicitam prævaricatae sunt, professione contempta, inter bigamos, « id est, qui ad secundas nuptias transierunt, haberi debent. » (Cap. xxiv, caus. xxvii, quæst. i.) Verum hæc lex, quatenus a concilio privato statuta, non potest constituere jus commune; in libro autem Decretalium refertur solummodo Epistola Alexandri III definientis sacerdotes qui nuptias sacrilege contrahere attentaverunt, posse post longam pœnitentiam et vitam laudabilem, *ex indulgentia sui Episcopi officio suo restitui et ejus executionem habere*, quod de indicta pœnitentia, et de suspensione interpretandum putamus, potius quam de irregularitate proprie dicta. (Cap. *Sane*, 4, DE CLERICIS CONJUGATIS.)

* 816. — VIII° *Qui irregulares sint ex defectu lenitatis*??

I. Irregularitas ob defectum lenitatis oritur ex homicidio et mutilatione, patris post baptismum.

Hujusmodi irregularitatem statuit Ecclesia ne admittantur in statu clericali homines qui ob patrata homicidia, præsumunt minus idonei sacro ministerio quod spirat mansuetudinem Christi; et quos ideo fideles non sine offensione viderent in sacris ministrare, postquam fratrum suorum sanguinem fuderunt. Eam ob causam, canones prioribus temporibus removendos edixerunt ab ordinibus quotquot post baptismum voluntarie et proxime ad alicujus necem, seu mutilationem concurrerant. Dicitur in cap. *Si quis viduam*, 8, dist. l. : « Si quis homicidium, aut factum, aut præceptum, aut concilio, aut defensione, post baptismum conscius fuerit, et per aliquam subreptionem ad clericatum venerit, dejiciatur, et in fine vitæ suæ laicam com-

¹ Eruditi animadvertunt decretum concilii sumendum esse, ex textu genuino, et relationibus scriptorum Græcorum, non solum de fœminis, sed etiam de viris. Berardi, *Gratiani canones*, tom. I, cap. III.

² Distinct. l et li. — Tit. XII, DE HOMICIDIO VOLUNTARIO VEL CASUALI, lib. V Decret.